

Veilige energietransitie

Dit is de tweede Nieuwsbrief van het programma Veilige energietransitie. Via deze nieuwsbrief informeren we jou over de ontwikkelingen binnen Brandweer Nederland op het gebied van de energietransitie. Het biedt ook een platform voor de veiligheidsregio's en/of districten om (nieuws)berichten te delen, variërend van, bijvoorbeeld, de omgang met de RES (Regionale Energiestrategie) tot handelingsperspectieven voor incidentbestrijding.

Inleiding

- In deze editie aandacht voor:
 - de stand van zaken van de plannen van aanpak van de districten en een korte terugblik op de bijpraatsessie van oktober j.l.;
- Community of Practices (CoP's);
- de Regionale Energiestrategie;
- aandachtvestigingen windturbines;
- brandweeroptreden bij elektrische voertuigen;
- het rapport Veiligheidsprincipes EOS-en;
- aanstaande webinars over de VET-thema's.

Plannen van aanpak thema's

Eind november hebben de districten hun (concept)plannen van aanpak over de thema's van Veilige energietransitie aan elkaar gepresenteerd. Bij het maken van deze plannen moest ook het thema scherp worden geduid, waardoor ook de begrenzingen en eventuele overlap van de thema's duidelijk werden. In relatief korte tijd hebben de districten in hun plan van aanpak een overzichtelijke opzet gemaakt hoe zij hun doelen willen gaan bereiken. Voor iedereen is helder dat dit capaciteit gaat kosten. De presentaties gaven de districten inzicht in elkaars plannen, de voortgang en de daaraan gekoppelde uitvoering. Op deze manier kunnen zij ook gebruik maken van elkaars kennis. Om mogelijke overlap te voorkomen is afstemming nodig tussen de districten; die contacten zijn inmiddels gelegd. Zodra de plannen definitief zijn, zullen deze worden gedeeld op Mijn Brandweer/Programma Veilige energietransitie.

Uitwerking van de thema's

In oktober j.l. hadden we een 'bijpraat VET-sessie' via Microsoft Teams. Het doel was de voortrekkers binnen de districten het podium te geven en de districtsthema's en plannen van aanpak toe te lichten aan de ruim 150 deelnemers. Na een korte inleiding door Robert Polman (Stuurgroep Veilige energietransitie) volgde een presentatie van Willemjan Muysson over het programmaplan en de rol van de districten daarin. Hierna volgden, aan elkaar gekoppeld door de digitale 'tafelheer' Nils Rosmuller, de 6 pitches van de districten over de door hun 'geadopteerde' thema's. De pitches zijn verder uitgewerkt in de plannen van aanpak en worden hieronder kort toegelicht.

Noord 3, Dirk van Dijken.
Waterstof in wijken en woningen.

Tips die uitgewerkt worden in de hierna genoemde bundel:

- Leg uitgangspunten vast: bijv. risico van gebruik van waterstof moet gelijk of kleiner zijn dan het risico van gebruik van aardgas.
- Maak gebruik van bestaande overlegstructuren.
- Maak de juiste vergelijkingen met aardgas.
- Het is een nieuw fenomeen dus stel vragen!
- Maak veiligheid ook onderdeel van (publieksvriendelijke) infobladen.

Producten uit het PvA

Een bundel met daarin de eerste ervaringen en lessons learned met daarin:

- het doorlopen van het proces d.w.z. 'hoe pak je je rol als adviseur op een onderwerp waarop je weinig tot geen kennis/ervaring hebt' en een netwerkanalyse;
- nieuwe oplossingen die eenzelfde (of hoger) veiligheidsniveau borgen als nu met bestaande technieken wordt geborgd.

Noord-West 4, Bart Koning
Waterstof van opwekking tot opslag

De vragen die opkomen bij industriële H₂-applicaties met betrekking tot risicobeheersing en repressie, zoals: Hoe kan de omgevingsveiligheid gewaarborgd worden rond:

- de opwekking van waterstof (elektrolyse) met duurzame energie (wind en zon);
- de opslag van waterstof (zowel vloeibaar als gasvormig);
- grootschalig transport van waterstof via buisleidingen;
- de overslag van waterstof: van opwekking naar opslag, tussen opslagsystemen, tussen schepen en opslag en van en naar buisleidingen.

Een inventarisatie van initiatieven in de NW 4 regio's en de eerste kennismakingen met de initiatiefnemers zijn nu gaande. In 2021 worden de vragen rondom de initiatieven aangepakt zowel voor risicobeheersing als voor incidentbestrijding.

Producten uit het PVA

- Een overzicht van relevante stakeholders door middel van een stakeholderanalyse in de NW4 regio.
- Een overzicht van relevante initiatieven in de NW4 regio.
- Documenten waarin van verschillende concrete waterstofinitiatieven een risicoanalyse is gemaakt, op basis van uitgewerkte scenario-overzichten.
- Documenten waarin voor verschillende concrete situaties een veiligheidsadvies is gemaakt, op basis van uitgewerkte richtlijnen.
- Verslagen van de besprekingen met de stakeholders waarin de hierboven beschreven risicoanalyses en veiligheidsadviezen zijn gegeven.
- Door het ontwikkelen van veiligheidsadviezen in het kader van de nieuwe Omgevingswet, hebben we de verkregen inzichten verwerkt in een document (lessons learned). Het betreft één van de kritieke energiedragers in de energietransitie.

Midden 3, Jeroen Keyser.
Zonneweides

Midden 3 richt zich op zonneweides in ruime zin, zoals op geluidswering langs

snelwegen, boven parkeerplaatsen en op het water.

Via de kaders Risicobeheersing, Operationele voorbereiding, Vakbekwaamheid en Leren van Incidenten en de in beeld gebrachte risico's worden acties uitgevoerd om:

- risico's aan de voorkant weg te nemen;
- veilig repressief optreden mogelijk te maken;
- opgeleid, getraind en geoefend te blijven;
- te leren en door te ontwikkelen.

Elementen uit het PVA

- Doel: veiligheidsregio's kunnen het bevoegd gezag goed adviseren over de risico's en maatregelen bij zonnevelden en zijn in staat om adequaat op te treden bij een incident op een zonneveld.
- Tools ontwikkelen voor risicobeheersing om goed te kunnen adviseren over zonnevelden in het kader van een omgevingsplan of een omgevingsvergunning.
- Operationele voorbereiding: ontwikkelen van handelingsperspectieven voor optreden bij incidenten met een zonneveld.
- Vakbekwaamheid: opleidingsplan ontwikkelen voor optreden bij incidenten in een zonneveld.

Zuid 6, Paul van Dooren
Automotive

In het concept plan van aanpak zijn zes toepassingsgebieden benoemd:

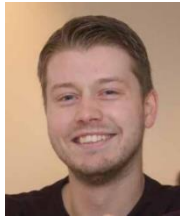
1. kleine vervoermiddelen (zoals hoverboard en scootmobiel);
2. zwaar vervoer (vrachtwagens en bussen);
3. parkeergarages;
4. laadinfrastructuur;
5. personenauto's;
6. autonoom rijden.

Het plan wordt op deze toepassingsgebieden verder uitgewerkt.

Op het gebied van automotive lopen verder verschillende initiatieven met een landelijke strekking:

- incidentbestrijding-issues alternatief aangedreven c.q. autonoom rijdende voertuigen;
- data-ontsluiting bij verkeersincidenten;
- handelingsprotocol berging instabiele elektrische voertuigen na brand of ongeval;
- database Incidenten AAV per 1-1-2021;
- implementatie ISO 17840: rescue-sheets en standaard symbolen.

West 4, Teun Payens.
Bedrijfsmatige opslag Li-ion-batterijen en Elektriciteit Opslag Systemen (scope PGS-37).

Gericht op risicobeheersing:

- invloed uitoefenen op (landelijke) wet- en regelgeving zoals
 - PGS37 in wording, bedrijfsmatige opslag van Li-ion accu's en EOS-en;
 - Circulaire risicobeheersing Li-ion batterijen;
- handreikingen opgesteld door de VRH en VRR;
- vroegtijdig betrokken raken bij ontwikkelingen;
- met scenario-analyses het veiligheidsniveau bepalen;
- handelingsperspectieven voor advisering van gemeenten en omgevingsdiensten.

Gericht op incidentbestrijding:

- een eenduidig beeld vormen van gevaren en risico's van (opslag van) lithium-ion accu's;
- in kaart brengen van (on)mogelijkheden voor repressie bij lithium-ion accu's en op basis hiervan:
 - operationele dienst voorzien van de benodigde handelingsperspectieven en tools;
 - Samenwerken met risicobeheersing t.b.v. een integrale advisering;
 - vroegtijdig betrokken raken bij ontwikkelingen.

Plan van aanpak: ontwikkeling van producten zoals hierboven genoemd.

Oost 5, Ymko Attema
*Energiedragers en Battery-packs**.
(*exclusief bedrijfsmatige opslag batterijen en energie-opslagsystemen, thema West-4)

Binnen dit onderwerp worden de volgende sub-onderwerpen opgepakt:

- eind 2021 Fieldlab battery-packs, samen met DNV GL (initiatief van VRTw);
- pilot-onderzoek Alternatief Aangedreven Voertuigen (AAV): 2021 landelijke uitrol en afstemming met Zuid 6 en IFV.

De aandacht werd in het algemeen nog gevestigd op:

- het belang van contact met de RES (Regionale Energie Strategie);
- het gebruik van bestaand (les)materiaal en procedures in de regio's.

Het plan van aanpak is nog in ontwikkeling.

Community of Practices

Rond de veiligheid van de energietransitie zijn diverse samenwerkingsverbanden en 'denktanks' actief op het gebied van veiligheid. Een van die samenwerkingsvormen is een CoP, de *Community of Practice*.

Het doel van de *Community of Practices* (CoP's) is het samenbrengen van professionals (publiek en privaat) die zich in de meest brede zin bezighouden met toepassingen van nieuwe energiebronnen en energiedragers. In deze communities delen de professionals informatie en kennis. Ook brengen zij gezamenlijke problemen en aandachtspunten in die besproken en onderzocht worden. Professionals zijn afkomstig van veiligheidsregio's, omgevingsdiensten, overheidsinstellingen zoals de ILT en het RIVM, commerciële partijen, netbeheerders en infraproviders. Op dit moment zijn rondom de energietransitie bij het IFV een viertal CoP's actief: battery-packs, waterstof, zonnepanelen en LNG.

Tijdens de bijeenkomsten wisselen de deelnemers behalve kennis en informatie ook initiatieven en ideeën uit. Er worden bijvoorbeeld met steun van het IFV (gezamenlijk) handvatten en protocollen opgesteld voor hulpverleners, zoals bijvoorbeeld de Aandachtskaart incidentbestrijding e-voertuigen (zie hierna). Tot nu toe is gebleken dat de CoP's een zinvolle bijdrage leveren aan de noodzakelijke aandacht en kennisontwikkeling voor veiligheid bij de toepassingen van nieuwe energiebronnen in de energietransitie.

Om ook op het onderdeel Technische hulpverlening een sprong voorwaarts te maken wordt er op korte termijn ook een CoP Technische Hulpverlening gestart. Deze CoP zal zich in eerste instantie richten op de verbetering en doorontwikkeling van bevrijdingstechnieken. Uiteraard komen in deze CoP ook andere hulpverleningstaken aan de orde. Na een eerste aftrap met een klein groepje collega's stellen we vervolgens de CoP open voor andere deelnemers. Hou de website van het IFV in gaten voor verdere aankondigingen.

Deelname aan de CoP's staat voor iedereen open. Er zijn geen verplichtingen. De agenda wordt opgesteld door het IFV, waarbij de deelnemers zelf een substantiële rol hebben door onderwerpen te agenderen en te presenteren. Vanwege Covid-19 vinden de bijeenkomsten nu plaats in digitale vorm. Afhankelijk van de CoP

gebeurt dit twee tot vier maal per jaar, in sessies van ongeveer twee uur.

Meer informatie of aanmelden voor een CoP? Kijk dan op:

<https://www.ifv.nl/kennisplein/Paginas/Energietransitie.aspx#tab4>

De RES: Zorg dat je er bij komt!

De Regionale Energiestrategie RES

is een orgaan dat een belangrijke rol speelt bij de vertaling van energietransitiedoelen naar maatregelen en oplossingen.

Een RES is een regionaal samenwerkingsverband voor de ruimtelijke inpassing van de energietransitie met de volgende functies:

1. Regionaal vertalen van de nationale afspraken uit het Klimaatakkoord voor de sectoren Elektriciteit en Gebouwde Omgeving via regionale warmteplannen, energie-infrastructuurplannen en de opgave voor hernieuwbare energie opwekking.
2. Bouwstenen leveren voor de ruimtelijke plannen (POVI/GOVI en andere instrumenten uit Omgevingswet). Via de RES kan de besluitvorming voor de ruimtelijke inpassing van de duurzame energieopwekking en de energie infrastructuur worden voorbereid in goed overleg met alle maatschappelijke partners en betrokkenen binnen de regio.
3. Organiseren van interactie en samenhang tussen regionale structuren.
4. Bevorderen van de maatschappelijke acceptatie van de energietransitie via bewustwording, kennisoverdracht en urgentiebesef bij inwoners van de regio. (bron: zie [VNG](#))

Er zijn 30 RES-en in Nederland, niet congruent met de veiligheidsregio's, provincies, of welke andere geografische indeling dan ook. Als VR kun je zo maar met twee of meer RES-en te maken hebben. Het is van groot belang om als VR verbinding te hebben met deze RES-en in de regio. Het is niet vanzelfsprekend dat de veiligheid bij de energietransitie een gespreksonderwerp is in uw RES(en). Dus als je wilt zorgen dat veiligheid op de agenda komt, dan is het zaak om het initiatief in handen te nemen en voortgang te bewaken. Door het IFV wordt verkend of- en in welke mate en op welke wijze- veiligheid aan bod is gekomen in de regionale energiestrategie. In ieder geval is het bij de RES net als vroeger bij de marine: *Zorg dat er bij komt!* Meer over de RES vind je op: [De regionale energiestrategie](#) en [VNG en RES](#)

Windturbines

Er is een nieuwe aandachtskaart gemaakt over de bestrijding van incidenten met windturbines. Deze is tot stand gekomen in samenwerking met brandweerregio's, het IFV en de branchevereniging NWEA. De aandachtskaart is te downloaden via: [aandachtskaart windturbines](#).

Ook heeft recent het webinar *Veilig repressief optreden bij windturbines* plaatsgevonden waarin achtergrondinformatie over windturbines wordt gepresenteerd. Het laat zien wat de mogelijkheden en de beperkingen zijn van het repressief optreden bij incidenten met windturbines. Het webinar, waaraan ook een kennistoets is gekoppeld, is terug te zien via: [webinar veilig repressief optreden windturbines](#)

Actualisatie richtlijn brandweeroptreden bij elektrische voertuigen

Op basis van nieuwe inzichten omtrent het risico op een elektrische schok en de (on)mogelijkheden bij het meten van elektrische voertuigen, zijn de aandachtskaart en zakkaart geactualiseerd. Daarbij is de onderbouwing van dit handelingsperspectief te vinden op: [Richtlijn brandweeroptreden bij e-voertuig](#).

Veiligheidsprincipes kleinschalige EOS'en

In januari 2021 is een document van VRH/LIOGS-VRR/IFV verschenen over kleinschalige EOS-en. Het is

een mooi voorbeeld van samenwerking tussen district en IFV. Het document bevat tien concrete tips voor de gebruikers van dergelijke kleinschalige Elektriciteit Opslag Systemen (EOS-en). Deze kleinschalige EOS-en worden gedefinieerd als een EOS met een capaciteit tussen 3 en 20kWh. Naast tips voor de gebruiker bevat het document ook adviezen voor de veiligheidsregio's c.q. brandweerregio's, verzekeraars en het bevoegd gezag. Meer is te vinden op: [Veiligheidsprincipes-kleinschalige-EOS-en](#)

Webinar Waterstof

Het IFV, lectoraat Energie en Transport-veiligheid, werkt samen met Brandweer Nederland aan een serie van vier verdiepende webinars rondom onderdelen van de energietransitie. In de eerste helft van 2021 wordt gestart met het thema waterstof. Hierna volgen Li-ion batterijen, Zonnepanelen en Automotive. Bij deze webinars zal het thema vanuit verschillende perspectieven worden benaderd: een wetenschappelijk-, praktijk-, branche- en verzekeraarsperspectief. Zodra de details hierover bekend zijn, brengen we je langs de gebruikelijke weg op de hoogte.

Meer weten?

Meer informatie over de Veilige Energietransitie: <https://www.brandweer.nl/ons-werk/veilige-energietransitie>

of:

<https://www.ifv.nl/kennisplein/veilige-energietransitie>.

Heb je vragen of opmerkingen naar aanleiding van deze nieuwsbrief, stuur dan een mail naar Willemjan Muysson, programmamanager Veilige Energietransitie: Willemjan.Muysson@ifv.nl.

